

nòm a la font de l'Arch de Sella» explica MGadea (*Terra del Xè II*, 57) del costat Sud de l'Aitana. —

⁷ En el *CostumCatManc.*: «conjunt d'arbrissos que com l'arboç, ginebró, bruc, mata, ginestera, coscoll, boix, arç, fan soca que rebrota i a penes arriben a fer un tronc de corona superior a mida de costal; en alguna comarca com les Guillerics, conjunt de l'arbúcia del bosc i brosta; vores del Ter, rebrots de soca dels arbres de ribera; Vallès, l'alzina jove que aproximadament té un tronc de menys de mida de màneg» (I, 107). — ⁸ No perdo temps a refutar altres aspectes d'una etimologia potser inspirada ja en el desig de mostrar ingènuament que el distingit estudiós «pre-romanista» no és, com ha dit algú exageradament, un celtòman. — ⁹ També Sainéan, *Sources Indig.* II, 135, suposa en substància això: «Thème BROLH- bouillonner: *bro-lhar*, anc. prov., jaillir, germer, med. *bro-lho* boue, *broullà* «troubler l'eau (*broulhi* marais), anc. fr. *brouller* salir de boue, wall. *brouli*, boue, limon, et *broulisse* crotte, Morvan *brouiller* crotter». Formes, val a dir, que s'haurien de passar per un doble sedàs: d'una banda eliminant-ne interpretacions aproximades (i més d'un cop abusives o malenteses), per l'altra traient-ne material etimològic heterogeni. Troca embullada sempre la que dona Sainéan, per més que el seu instint sovint sigui millor que el d'altres.

BROM I, 'un dels metal·loides', format amb el gr. ³⁰ *βρόμος* 'pudor' per la fortor que fa aqueix element. □ 1.ª doc.: *bromo*, 1868, *SLitCosta*; *brom*, 1905, Bulbena, Vogel, *DOrt.* En fr. *brome* [1826, quan es descobrí].

DERIV.: *Bromat. Bromós. Bromur* [-uri, 1905, Bulbena; -ur *DOrt.*]. *Bròmic. Bròmid* (poc usat en cat. en lloc de *bromur*).

CP.T.: *Bromargirita. Bromídric; bromhidrat. Bromobenzina. Bromoform.*

+BROM II, 'certa herba', pres del gr. *βρόμος* 'cugula'. □ 1.ª doc.: 1797, Cavanilles, *Observ. HNat. Val.* (II, 325): «*brom suau*, bromus mollis, bromo blando; *b. de aristes uvertes*; b. squarrosus, b. desparramado; *b. roigénch*: b. ruber, b. bermejo». Laguna el registrava com a cast. ja el 1555. El *DAG.* duu que *brom* és una 'espècie de bolets' i una 'eruga que ataca els brots tendres de l'olivera'. Sembla haver-hi, d'altra banda, un *broma* derivat d'aquest *brom*: en els arrossars de Silla, costa Oest de l'Albufera, m'ensenyaven el *llepó* com una variant de la *bróma* «planteta que es forma sobre el fang en el viver d'arròs, quan el calfa el sol» (1962).

En els següents sembla haver-hi hagut suma d'aquest mot amb la família de BROMERA: «brisa de damunt el trull després d'haver bullit» a Gandesa (*AlcM* I, § 5), i en el dicc. cf. encara mall. *broma* = *brom de l'olivera* (II, § 2) i val. *broma de caragol* 'mucositat que aquest deixa' (S. XVIII). No hi té relació etimològica el nom de la família de les bromeliàcies, ⁶⁰

del nom de *Bromel* o *Bromelius*, botànic suec del S. XVIII a qui Linneu va dedicar una d'elles.

BROMA, I, 'boira', 'núvol', del ll. BRŪMA 'hivern', que en les llengües romàniques de Gàl·lia i Hispània només s'ha conservat en el sentit de 'boira', cosa per excel·lència pròpia de l'hivern; és possible que el canvi de sentit es fes partint dels adjectius llatins *brumonus*, *brumarius* i *brumalis* 'hivernal', que prengueren naturalment el sentit de 'temps boirós'. □ 1.ª doc.: c. 1400.

El trobem ja acompanyant *neula* 'boira', en St. Vincent Ferrer: «Com veu vosaltres, per lo matí, que met una *broma* o *neula* sobre la terra: és pesant en si; e quant lo sol la scalfa, munta-la en sus» (*Quaresma*, 294.560); i apareix repetidament en els *Eiximplis e Miracles* de cap a la mateixa data (o molt poc posteriors) aplegats per Aguiló: «sentí entre ells una spessura axí com si fos *neula* o *bromas*» (II, 256), «en la ribera del dit riu veé moltes cases, les quals staven cubertes de *broma* e de *neula*, de la gran pudor que exia del dit riu» (II, 149). El baró de Maldà l'usa ja en el sentit secundari de 'núvol' («ha amanescut lo cel serè, amb sol i mescla de *brometes*», *Coll. Bona Vida*, p. 105).

En l'obra de Verdager el trobem tant en el sentit de 'boira', com en el de 'núvol': aquest segurament en «com riu que de l'Empiri baixàs de *broma* en *broma*, / cau una espasa borlada de llamps ---» i fins en «del sagrat Olimp entre les *bromes* / los déus fan lloch al més valent dels homes», l'altre és clar en «après a l'esborrar-se de llàgrimes la *broma* / que l'encortina ---» (vegeu en el *DBal.* les cites de l'*Atl.*). És sabut que avui el sentit de 'núvol' és cosa sobretot dels Pirineus i en general de totes les zones muntanyoses del Princ., Cat. fr. i Maestrat; en terres de l'extrem Nord observo que sovint coexisteixen les dues accs. (i *boira* també hi té cert ús, però no tant, de vegades amb matisos especials com el de 'broma perjudicial, freda i espessa'): a Cardós i Vall Ferrera, 1932-34, tot predominant *broma* 'núvol', que generalment es distingeix dient *una broma*, *les bromes* (mentre que en el sentit del cast. *niebla* sovint es precisa *broma baixa*); en el Capcir m'expliquen que solament la frase els serveix per distingir els dos sentits: *sàlən brómās, unā brómā kə pə̀zə*, són inequívocues i d'ací que de vegades hagin distingit atribuïnt a aquest un valor adjectiu: *unā bróma-pə̀zə* (a Puigbaladó més que a Formiguera, 1960). Veg. molts exs. de *broma* 'boira' d'escrs. ⁵⁰ Renaix. sobretot en el *DBal.*

El canvi de la ū de BRŪMA en la ó de *broma* és un fet propi del català (i d'algun dialecte italià), condicionat per la seqüència d'una -m-, que retrobem en PLOMA, i en les variants *flom* i *gómena* dels mots FLUM 'riu' i GŪMENA (cf. el que en dic en el *DCEC* en aquest article). L'evolució del sentit de 'fred, vent Nord', que s'ha produït en romànic en BRŪMA, és bastant paral·lel a la història semàntica del nostre BOIRA. En el nostre cas és curiós de veure com en llatí BRŪMA no existia encara el sentit romà-